

Sygn. I C 219/16

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 17 lipca 2017 r.

Sąd Okręgowy w Słupsku I Wydział Cywilny

w składzie następującym:

Przewodniczący:	SSO Małgorzata Banaś
Protokolant:	protokolant Marta Boratyńska

po rozpoznaniu w dniu 17 lipca 2017 r. w Słupsku

na rozprawie

sprawy z powództwa T. T.

przeciwko Skarbowi Państwa - Zakładowi Karnemu w C.

o zadośćuczynienie

1. oddała powództwo;
2. nie obciąża powoda kosztami procesu.

Na oryginale właściwy podpis

Sygn. I C 219/16

UZASADNIENIE

Powód T. T. w pozwie wniesionym w dniu 5 maja 2016r. do Sądu Okręgowego w Słupsku domagał się zasądzenia od pozwanego Skarbu Państwa – Zakładu Karnego w C. na swoją rzecz kwoty 80.000 zł tytułem zadośćuczynienia za naruszenie jego dóbr osobistych.

W uzasadnieniu swojego żądania wskazał, że w okresie przebywania w pozwanej jednostce penitencjarnej Skarbu Państwa poczynając od 2011 i nadal kwaterowany był w przepelnionych i źle wyposażonych celach mieszkalnych, w których na jednego osadzonego przypadało mniej niż 3m² powierzchni, a nadto nie było właściwej wentylacji, właściwego oświetlenia, oraz odpowiednio wydzielonego kącika sanitarnego, co z kolei pozbawiało go możliwości zachowania jakiegokolwiek prywatności.

W konkluzji powyższego powód wywodził, że pozwany nie zapewnił mu humanitarnych warunków odbywania kary pozbawienia wolności, czym bezprawnie naruszył jego dobra osobiste w postaci godności, prywatności i intymności. Powyższe postępowanie pozwanego narusza zatem jego prawa osobiste przewidziane przepisach kodeksu cywilnego, kodeksu karnego i kodeksu karnego wykonawczego.

W odpowiedzi na pozew pozwany Skarb Państwa Zakład Karny w C., któremu Prokuratoria Generalna realizując obowiązek wynikający z art. 8b ust. 4 ustawy z dnia 8 lipca 2005 roku o Prokuraturii Generalnej Skarbu Państwa (Dz. U. Nr 169, poz. 1417 ze zm.) przekazała do prowadzenia sprawę, wniósł o oddalenie powództwa w całości jako bezzasadnego w stosunku do jednostki pozwanej, albowiem powód w okresie odbywania kary w Zakładzie Karnym w C. nigdy nie przebywał w warunkach przeludnienia, a pozostałe warunki dla odbywających karę skazanych są zgodne z obowiązującymi w tym zakresie Rozporządzeniem Ministra Sprawiedliwości oraz wewnętrznymi zarządzeniami Dyrektora pozwanej placówki penitencjarnej. Na potwierdzenie swoich twierdzeń pozwany dołączył wyszczególnienie cel, w których przebywał powód z uwzględnieniem ich stanu osobowego oraz metrażu. Jednocześnie wskazał, że w związku z wejściem w życie § 2a-2i art.110 kodeksu karnego wykonawczego, osadzenie powoda w celi niespełniającej określonych w art.110 § 2 k.k.w. wymogów minimalnej przestrzeni mieszkalnej mogłoby nastąpić jedynie na podstawie doręczonej mu decyzji Dyrektora Zakładu Karnego. Skoro powód takiej decyzji nie posiada, tym samym jego twierdzenia o przeludnieniu i wynikających z tego złych warunkach bytowo-socjalnych pozbawione są racji. Dodatkowo wskazał, że w każdej celi powód miał zapewniony odpowiedni sprzęt kwaterunkowy, miejsce do spania, odpowiednie warunki do utrzymania higieny, wymagany dopływ powietrza, oświetlenie i odpowiednią do pory roku temperaturę.

Nadto w uzasadnieniu swojego stanowiska pozwany co do części roszczenia zgłosił zarzut przedawnienia wskazując, że powód w pozwanej jednostce penitencjarnej przebywał okresowo od dnia 10 sierpnia 2011r. do 14 września 2012r. a następnie od 6 listopada 2015r., a zgodnie z przepisem art. 442¹ § 1 k.c. (przed nowelizacją art. 442 k.c.) roszczenie o naprawienie szkody wyrządzonej czynem niedozwolonym ulega przedawnieniu z upływem trzech lat od dnia w którym poszkodowany dowiedział się o szkodzie i o osobie obowiązanej do jej naprawienia.

Sąd ustalił co następuje:

Powód T. T. w warunkach izolacji penitencjarnej przebywał od dnia 10 sierpnia 2007r. do dnia 7 marca 2007r., od dnia 10 października 2007r. do dnia 18 maja 2013r. oraz od dnia 6 listopada 2015r. do nadal. W Zakładzie Karnym w C. przebywał od dnia 10 sierpnia 2011r. do dnia 14 września 2012r., oraz od dnia 6 listopada 2015r. do chwili obecnej. W ostatnim okresie pobytu był rozmieszczony w następujących celach;

- a) od dnia 6 listopada 2015r. do dnia 15 grudnia 2015r. - cela nr (...), metraż celi 9,31 m² osadzonych 3;
- b) od dnia 15 grudnia 2015r. do dnia 29 grudnia 2015r. - cela nr (...), metraż celi 11,28 m² osadzonych 3;
- c) od dnia 29 grudnia 2015r. do dnia 7 stycznia 2016r. - cela nr (...), metraż celi 9,31 m² osadzonych 3;
- d) od dnia 7 stycznia 2016r. do dnia 9 lutego 2016r. - cela nr (...), metraż celi 11,28 m² osadzonych 3;
- e) od dnia 9 lutego 2016r. do dnia 9 lutego 2016r. - cela nr (...), metraż celi 10,11 m² osadzonych 3;
- f) od dnia 9 lutego 2016r. do dnia 12 lutego 2016r. - cela nr (...), metraż celi 11,28 m²
- g) od dnia 12 lutego 2016r. do dnia 15 lutego 2016r. - cela nr (...), metraż celi 9,31 m² osadzonych 3;
- h) od dnia 15 lutego 2016r. do dnia 2 czerwca 2016r. - cela nr (...), metraż celi 11,28 m² osadzonych 3;
- i) od dnia 2 czerwca 2016r. do nadal - cela nr (...), metraż celi 10,11 m² - osadzonych 3.

Powód w trakcie osadzenia miał zapewnioną normę powierzchniową powyżej 3 m² i nie przebywał w warunkach przeludnienia. Rozmieszczony był zgodnie z dyspozycją art. 212 § 1 i 2 Kodeksu karnego wykonawczego oraz

Rozdziału 3 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 25 sierpnia 2003 r. w sprawie regulaminu organizacyjno porządkowego wykonywania tymczasowego aresztowania.

Dowód: wydruk dwóch Przeglądarek historii rozmieszczenia powoda z Centralnej Bazy Danych Osób Pozbawionych Wolności N..NET k., odpis wykazu pomieszczeń w oddziale mieszkalnym (...) z dnia 22 kwietnia 2015r.k. 69-70, notatka służbowa st. wychowawcy D. Penitencjarnego Zakładu Karnego w C. z dnia 13 lipca 2016r.k. 71-72.

Cele w których przebywał powód wyposażone były zgodnie z rozporządzeniem Ministra sprawiedliwości z dnia 28 stycznia 2014 r. w sprawie warunków bytowych osób osadzonych w Zakładach Karnych i Aresztach Śledczych, oraz poprzedzającym je rozporządzeniem Ministra Sprawiedliwości z dnia 25 sierpnia 2003 r. w sprawie warunków bytowych osób osadzonych w zakładach karnych i aresztach śledczych, w łóżko na jedną osobę, stół więzienny, taboret więzienny dla każdego osadzonego, szafka mała lub duża. Urządzenia sanitarne były oddzielone od celi zabudową stałą. W celach, w których przebywał powód znajdowały się kąpiki sanitarne zapewniające możliwość zachowania intymności w trakcie zaspokajania potrzeb fizjologicznych. Dokonane przez pozwanego okresowe kontrole co do stanu higienicznego, warunków socjalnych i czystości cel nie potwierdziły odstępstw w tym zakresie. W pawilonie mieszkalnym (...), na ścianach oraz sufitach cel mieszkalnych, nie występują przebarwienia ścienne. Łazienka w pawilonie mieszkalnym P w którym przebywał powód wyposażona jest w 6 punktów natryskowych. W razie pojawienia się mrówek w celach mieszkalnych stosowany jest odpowiedni preparat.

Przebywając w pozwanej jednostce powód miał możliwość korzystania z radia i telewizji, książek znajdujących się w bibliotece centralnej zakładu karnego, codziennie dostarczanej do oddziałów mieszkalnych prasy, 2 razy w tygodniu mógł korzystać ze świetlicy do zajęć sportowych, która jest wyposażona w niezbędny sprzęt do rekreacji ruchowej oraz świetlicy pawilonowej, w której znajduje się stół do tenisa stołowego.

Cele mieszkalne posiadają sprawną wentylację grawitacyjną, sprawność wentylacji grawitacyjnej corocznie jest potwierdzana specjalistycznymi badaniami wykonanymi przez Usługowy Zakład (...).

dowód; notatka służbowa instruktora D. K.Zakładu Karnego w C. D.. K. k. 73-74, odpis protokołów z komisyjnej wdzytacji wszystkich pomieszczeń pawilonu (...) z dnia 16 listopada 2015r., 9 grudnia 2015r., 18 stycznia 2016r., 23 lutego 2016r., 21 marca 2016r., 18 kwietnia 2016r., 21 czerwca 2016r. oraz 23 lutego 2016r. k. 75-82, zeznania św. D. K. k. 334-335.

W trakcie przebywania w pozwanej jednostce powód złożył dwie skargi, pierwszą do Dyrektora Okręgowego Służby Więziennej w K., drugą do Dyrektora Zakładu Karnego w C.. Żadna z nich nie dotyczyła warunków bytowych panujących w pozwanej jednostce. Z analizy dokumentacji zgromadzonej w aktach osobowych cz. B powoda, wynika ponadto, że powód nie zgłaszał nigdy wychowawcom uwag, dotyczących warunków bytowych.

dowód; odpis pisma Dyrektora Okręgowego Służby Więziennej z dnia 13 czerwca 2016r.k.94, odpis pisma Dyrektora Zakładu Karnego w C. z dnia 13 czerwca 2016r.k. 95, odpis notatek wychowawcy D. P.Zakładu Karnego w C. por. J. K. z dnia 4 grudnia 2015r., 11 grudnia 2011r., 18 grudnia 2015r., 31 grudnia 2015r., 8 stycznia 2016r., 15 stycznia 2016r., 28 kwietnia 2016r. k. 96-102, oraz notatki st. wychowawcy D. P.Zakładu Karnego w C. por. P. K. z dnia 27 listopada 2015r., 24 grudnia 2015r. k.103-104.

Sąd zważył, co następuje.

W ocenie Sądu powództwo nie zasługiwało na uwzględnienie.

W przedmiotowej sprawie istota sporu w znaczącym rozmiarze sprowadzała się do kwestii oceny ustalonych zdarzeń faktycznych nie tylko na gruncie przepisów art. 445 § 1 k.c. oraz art. 448 k.c., lecz również co do możliwości dochodzenia przez powoda roszczeń w postępowaniu sądowym w świetle podniesionego przez pozwanego zarzutu przedawnienia. Nie ulega wątpliwości, iż zgłoszone przez powoda roszczenie w zakresie zadośćuczynienia za doznaną krzywdę ma charakter majątkowy w związku z czym, zgodnie z brzmieniem ogólnej zasady wyrażonej w art. 117 § 1 k.c.

podlega ono przedawnieniu. Bezsprzecznym jest również i to, że przedmiotowe roszczenie, w szczególności stanowiąca jego podstawę szkoda, wynikało w ocenie powoda z czynu niedozwolonego.

Odnosząc się w pierwszej kolejności do najdalej idącego zarzutu strony pozwanej tj. do zgłoszonego przez pozwanego zarzutu częściowego przedawnienia roszczenia powoda, stwierdzić należało, iż w oparciu o zebrany w sprawie materiał dowodowy w tym zeznania samego powoda zarzut ten w pełni zasługiwał na uwzględnienie.

Roszczenia powoda oparte zostały na art.445 i 448 k.c. Przepisy te stanowią podstawę do przyznania poszkodowanemu odpowiedniej sumy tytułem zadośćuczynienia pieniężnego za doznana krzywdę.

Rzeczą powoda było nie tylko wykazanie przesłanek odpowiedzialności deliktowej, w tym zawinionego zachowania się strony pozwanej jako zdarzenia, z którym ustawa łączy obowiązek odszkodowawczy, oraz związku przyczynowego między tym zachowaniem a szkodą, ale również wobec zgłoszonego przez pozwanego zarzutu przedawnienia, iż roszczenia jego nie uległy przedawnieniu .

Powód obowiązкови temu nie sprostął.

Roszczenia powoda oparte na przywołanych powyżej przepisach kodeksu cywilnego są roszczeniami majątkowymi i jako takie ulegają przedawnieniu, a do przedawnienia stosuje się przepis art.442 §1 k.c. w brzmieniu obowiązującym do dnia wejścia w życie ustawy z dnia 10 lutego 2007r. o zmianie ustawy Kodeks Cywilny (Dz.U.Nr 80,poz.538), normujący przedawnienie roszczeń z czynów niedozwolonych. Zgodnie z art.2 przywołanej powyżej ustawy uchylającej art.442 i wprowadzającej art.442¹ k.c. do roszczeń wymienionych w tym przepisie, powstałych przed dniem wejścia w życie ustawy, a według przepisów dotychczasowych w tym dniu jeszcze nie przedawnionych, stosuje się przepisy art.442¹ k.c.. Powołany przepis stanowił, że roszczenie o naprawienie szkody wyrządzonej czynem niedozwolonym przedawnia się z upływem lat trzech od dnia w którym poszkodowany dowiedział się o szkodzie i osobie obowiązanej do jej naprawienia. Zgodnie z art. 442¹ k.c. roszczenie o naprawienie szkody wyrządzonej czynem niedozwolonym ulega przedawnieniu z upływem lat trzech od dnia, w którym poszkodowany dowiedział się o szkodzie i osobie zobowiązanej do jej naprawienia.

W pełni zgadzając się z utrwalonym w orzecznictwie kierunkiem wykładni art.442 k.c. , iż „właściwą chwilą dla określenia 3 letniego biegu przedawnienia jest moment dowiedzenia się o szkodzie, gdy poszkodowany zdaje sobie sprawę z ujemnych następstw zdarzenia wskazujących na fakt powstania szkody”, Sąd dokonał ustaleń w tym zakresie. Powód swoje żądanie opierał na twierdzeniu, iż doświadczał dyskomfortu z powodu niewłaściwych warunków. Musiał zatem mieć świadomość negatywnych odczuć w chwili gdy ich doznawał, a nie dopiero w chwili gdy wniósł pozew. Musiał też mieć świadomość kogo obciąża odpowiedzialność za swe negatywne odczucia.

Z treści zeznań powoda T. T. w sposób nie budzący żadnych wątpliwości wynika, że powód od samego początku tj. osadzenia poczynając od sierpnia 2011 roku w pozwanej jednostce penitencjarnej, zdawał sobie sprawę z zaniechań pozwanego naruszających jego dobra osobiste, a polegających na niezapewnieniu mu jak twierdził właściwych warunków odbywania kary, poprzez umieszczanie go w celach jak twierdził przeludnionych, brudnych, wymagających remontu, z tytułu czego doznał szkody w postaci pogorszenia stanu zdrowia. Nie może być usprawiedliwieniem dla opieszałości w dochodzeniu roszczeń, fakt braku wiedzy o możliwości wystąpienia przeciwko pozwanej jednostce Skarbu Państwa z powództwem odszkodowawczym.

Pozew wniesiony został 5 maja 2016r. a więc ze znacznym przekroczeniem terminu do dochodzenia tego rodzaju roszczeń o jakim mowa wyżej. Z tych zatem już względów powództwo za okres sierpień 2011 - wrzesień 2012r. podlegało oddaleniu, zważywszy na zgłoszony przez pozwanego zarzut przedawnienia.

Odnosząc się natomiast merytorycznie do pozostałej części zgłoszonego powództwa, to precyzując rodzaj naruszonych dóbr, które – zdaniem powoda – uzasadnia roszczenie o zadośćuczynienie, powołał się on ogólnie na przepisy kodeksu cywilnego.

Z treści pozwu jednoznacznie wynikało, iż w opinii powoda zachowanie pozwanego naruszyło jego dobro osobiste w postaci godności osoby ludzkiej i prawa do intymności. Na gruncie prawa polskiego można uzasadnić żądanie powoda z tytułu zadośćuczynienia regulacją wynikającą z art. 23 i art. 24 k.c. w zw. z art. 448 k.c., bowiem pozwany zobowiązany był do zapewnienia powodowi takich warunków bytowych i sanitarnych, w których godność ludzka i prawo do intymności nie doznałyby istotnego uszczerbku.

Zauważyć jednak należy, iż na styku praw jednostki, a praw zagwarantowanych ogółowi niejednokrotnie dochodzi do problemu ograniczenia uprawnień jednostkowych celem zagwarantowania prawa ogółu, bądź też odwrotnie. W przypadku gdy dojdzie do konieczności ograniczenia praw jednostki, ograniczenia te muszą być każdorazowo uznane za niezbędne (konieczne) w demokratycznym państwie prawnym, ze względu na interes bezpieczeństwa publicznego, ochronę porządku prawnego lub prawa i wolności innych osób. Ograniczenia te precyzuje Konstytucja (art. 31 ust. 3 i art. 41 ust. 1), a także przepisy prawa międzynarodowego, które zostały ratyfikowane przez Polskę (w tym art. 9 Międzynarodowego Paktu Praw Obywatelskich i Politycznych czy art. 5 Europejskiej Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności).

Indywidualizując powyższy problem na potrzeby niniejszego postępowania stwierdzić należy, że żadne z dóbr osobistych, także te wskazane przez powoda, nie mają charakteru absolutnego - bezwzględnego. W określonych przypadkach przepisy prawa mogą bowiem przewidywać ich uzasadnione ograniczenie. Do takiego uzasadnionego przypadku zaliczyć należy także stan jakim jest okres odbywania kary pozbawienia wolności. Oczywiście jest, iż już sama istota kary pozbawienia wolności polega na czasowym ograniczeniu wskazanych przez powoda dóbr osobistych. Ograniczenie to jednakże, jak sama nazwa wskazuje, nie ma charakteru całkowitego. Następuje tylko w tym zakresie, w jakim jest to konieczne dla zapewnienia realizacji dobra chronionego przez państwo, w tym zakresie, w jakim ograniczenie to można uznać jako normalny element kary pozbawienia wolności.

Obecnie brak jest przepisów rangi międzynarodowej, które regulowałyby ściśle kwestię warunków bytowych osób pozbawionych wolności. Brak jest przepisów, które w sposób konkretny wskazywałyby jakie ściśle określone warunki powinny obowiązywać w zakładach karnych państw sygnatariuszy. Wiele z nich wskazuje natomiast jakie ogólne standardy powinny spełniać pomieszczenia mieszkalne, dostrzegając ich znaczenie dla realizacji celów całości systemu penitencjarnego (por. N. Pawłowska, Prawo podmiotowe więźniów do powierzchni mieszkalnej Państwo i Prawo 2007/6 str. 85).

W tych okolicznościach każde z państw, w tym Polska, we własnym zakresie reguluje kwestie bytowe skazanych. Normy te są zmienne, zależne od wypadkowej uwarunkowań kulturowych, społecznych oraz ekonomicznych kraju. Każdorazowo jednak spełniają one przyjęte minima gwarancji praw jednostki, pomimo ich ograniczenia. W Polsce zasady odbywania kary pozbawienia wolności reguluje przede wszystkim ustawa z dnia 6 czerwca 1997 roku kodeks karny wykonawczy (Dz.U. Nr 90 poz. 557). Porusza ona między innymi takie kwestie jak cele wykonywania kary, rodzaje zakładów karnych, zasady wykonywania kary i jej indywidualizacja, prawa i obowiązki skazanego, zatrudnienie, nauczanie, działalność kulturalno-oświatową itp. Szczególne znaczenie z punktu widzenia zarzutów podniesionych przez powoda ma art. 110 § 2 kkw. W jego ramach ustawodawca zagwarantował, iż w celach mieszkalnych powierzchnia przypadająca na jednego skazanego nie może wynosić mniej niż 3 m. kw., cele muszą być wyposażone w odpowiedni sprzęt zapewniający warunki higieny, dostateczny dopływ świeżego powietrza, odpowiednią temperaturę i oświetlenie. Realizując delegację ustawową z art. 249 § 3 ust. 2 kkw Minister Sprawiedliwości rozporządzeniem z dnia 17 października 2003 roku (Dz.U. Nr 186 poz. 1820) określił w sposób szczególny warunki bytowe osób osadzonych w zakładach karnych i aresztach śledczych. W jego ramach uregulował kwestię przyznawanej więźniom odzieży, obuwia, pościeli, środków higieny, oraz sprzętu stołowego, jak też normy wyposażenia w sprzęt kwaterunkowy cel mieszkalnych, miejsc i innych pomieszczeń w zakładach karnych.

Reasumując, rozporządzenie to wraz z powołanym przepisem kkw jest podstawowym aktem prawnym gwarantującym więźniom w Polsce przewidziane przez polskiego ustawodawcę tzw. standardy odbywania kary pozbawienia wolności. Są one *sui generis* idealnym wzorcem polskiego ustawodawcy, który powinien być każdorazowo zapewniony osobom

osadzonym, jako gwarancja zapewnienia pewnej równowagi pomiędzy prawami jednostki, a koniecznością ich ograniczenia dla potrzeb ogółu.

Zastrzec jednak należy, iż samo naruszenie powyższych norm nie może prowadzić do konstatacji, iż doszło do naruszenia konkretnego dobra osobistego. Brak jest w tym zakresie w opinii Sądu automatyzmu. Dobro osobiste samo w sobie bowiem nie jest wprost powiązane z normą prawną gwarantującą minimalne standardy dla osób odbywających karę pozbawienia wolności. Normy te mają jedynie gwarantować przestrzeganie dóbr osobistych. Ich naruszenie nie musi oznaczać, iż konkretne dobro osobiste rzeczywiście zostało naruszone, niewątpliwie jednak może prowadzić do takiegoż ustalenia in concreto.

Tak więc dla oceny czy nastąpiło naruszenie przepisów prawa konieczne jest kompleksowe zbadanie warunków pobytu skazanego. Dopiero ustalenie, że przeważająca większość elementów składających się na ogół warunków i rygorów pobytu podlega negatywnej kwalifikacji może stanowić o naruszeniu norm prawnych. Ocenie poddać należy więc nie tylko powierzchnię celi ale również liczbę osób w niej osadzonych, warunki sanitarne, możliwość zachowania prywatności, ilość czasu spędzanego poza celą, możliwość korzystania z zajęć sportowych, możliwość pracy, wiek, stan zdrowia, następstwa psychiczne i fizyczne. Orzecznictwo Europejskiego Trybunału Praw Człowieka kładzie nacisk na obiektywną ocenę przyczyny, skutków i zamiaru, nie zaś subiektywne odczucie dyskomfortu osadzonego.

Dla przyjęcia odpowiedzialności za zadośćuczynienia z tytułu naruszenie dóbr osobistych zgodnie z art. 24 k.c. konieczne jest zaistnienie 3 przesłanek, a więc oprócz bezprawności działania sprawcy również dwie inne przesłanki tj:

1. istnienia dobra osobistego podlegającego ochronie
2. jego naruszenia lub zagrożenia.

Bezprawność działania pozwanego jest objęta domniemaniem prawnym, co oznacza, że powód nie musi jej wykazywać. Samo zaś stwierdzenie bezprawności zachowania pozwanego jest tylko jedną z trzech przesłanek jego odpowiedzialności. Nie może więc samo przez się prowadzić do odpowiedzialności pozwanego. Odpowiedzialność ta powstaje dopiero z chwilą jednoczesnego spełnienia powyższych trzech przesłanek.

Zgodnie z ogólną zasadą dowodową wyrażoną w art. 6 k.c. i art. 232 k.p.c. w przedmiotowej sprawie ciężar wykazania istnienia dobra osobistego podlegającego ochronie oraz faktu jego naruszenia spoczywał na powodzie jako osobie, która z faktów tych wywodzi określone skutki prawne. Powód mógł wykazać powyższe fakty wszelakimi dowodami. W przypadku zaś skutecznego wykazania naruszenia dobra osobistego pozwany mógłby zwolnić się z odpowiedzialności dopiero poprzez wykazanie, iż jego działanie (zaniechanie) nie miało charakteru bezprawnego – tj. było zgodne z wiążącym go prawem (domniemanie bezprawności działania).

Zważywszy na powyższe podkreślić należy, iż przy ocenie czy doszło do naruszenia dobra osobistego każdorazowo koniecznym jest kompleksowe zbadanie wszystkich warunków pobytu skazanego w zakładzie karnym. Powód w procesie dowodzenia nie może więc ograniczyć się jedynie do wykazania nieznacznych odstępstw od przyjętych przepisów. Te bowiem jak zaznaczono co do zasady nie mogą świadczyć o naruszeniu tegoż dobra.

Jeżeli więc powód dochodzi - tak jak w niniejszej sprawie - zadośćuczynienia pieniężnego za doznaną krzywdę wskutek naruszenia jego godności przez osadzenie go w celi więziennej bez zapewnienia minimalnej powierzchni przypadającej na jednego osadzonego i odpowiednich warunków sanitarnych oraz socjalnych, to na nim spoczywa ciężar dowodu osadzenia go w określonym czasie w takich warunkach i wynikłego stąd naruszenia jego godności oraz doznania krzywdy niemajątkowej. Zasadniczym skutkiem nałożenia na niego ciężaru dowodu tych faktów, jest oddalenie powództwa, gdy w sprawie nie dojdzie do ustalenia tych faktów. Konsekwencją spoczywania na powodzie - z wspomnianym skutkiem - ciężaru dowodu wskazanych faktów jest oczywiście także powinność zgłoszenia przez niego dotyczących tych faktów dowodów.

Wyjaśniwszy powyżej zasady dowodowe rządzące niniejszym procesem po pierwsze, dojść należy do wniosku, iż powód na którym spoczywał ciężar dowodu, nie dowiódł swych twierdzeń o złych warunkach socjalno – bytowych w czasie odbywania kary, albowiem w sprawie tej nie zaoferował dowodu, poza własnymi twierdzeniami w tym przedmiocie, który potwierdzałby jego zarzuty zawarte w pozwie, a które odnosiłyby się do okresu odbywania przez niego kary pozbawienia wolności w Zakładzie Karnym w C..

Analizując uzasadnienie pozwu oraz treść zeznań powoda stwierdzić należy, iż poza ogólnikowymi twierdzeniami na temat stopnia naruszenia jego dóbr osobistych, i przeczeniu twierdzeniom pozwanego, powód nie powołał żadnych konkretnych dowodów na fakty mogące stanowić przesłankę do szczegółowych ustaleń w przedmiocie skutków umieszczenia go w przeludnionych, brudnych i pozbawionych wentylacji celach, oraz konkretnego wpływu tegoż osadzenia na jego zdrowie. Przechodząc do bardziej szczegółowych rozważań, w pierwszej kolejności należy odnieść się do podnoszonego przez powoda zarzutu przeludnienia.

Zgodnie z art. 110 § 2 zd. pierwsze kodeksu karnego wykonawczego, powierzchnia w celi mieszkalnej, przypadająca na skazanego, powinna wynosić nie mniej niż 3 m². Standardy te przez stronę pozwaną były zachowane, co wynika z danych zawartych w wydrukach przeglądarki pomieszczeń (k. 68) i w wydruku z przeglądarki historii rozmieszczenia (k.69-70). Ustaleń tych powód nie zdołał skutecznie podważyć.

Z zebranego w sprawie materiału dowodowego wynika też, że w czasie odbywania kary pozbawienia wolności w Zakładzie Karnym w C. powód miał zapewnione właściwe warunki socjalno – bytowe

W ocenie Sądu powód nie udowodnił, aby warunki jego osadzenia nie odpowiadały wymogom art. 110 § 2 kkw w zakresie, w jakim przepis ten zobowiązuje do wyposażenia cel w odpowiedni sprzęt kwaterunkowy zapewniający osadzonemu odpowiednie warunki higieny, dostateczny dopływ powietrza i stosowną do pory roku temperaturę, według norm określonych dla pomieszczeń mieszkalnych, a także oświetlenie odpowiednie do czytania i wykonywania pracy. Dodać należy, że w sposób szczegółowy warunki bytowe osób osadzonych w zakładach karnych, w tym normy wyposażenia w sprzęt kwaterunkowy cel mieszkalnych, reguluje obecnie rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 stycznia 2014 roku (Dz.U 2014 Nr 200), a w wcześniej skonkretyzowane one były w treści rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 17 października 2003 roku w sprawie warunków bytowych osób osadzonych w zakładach karnych i aresztach śledczych (Dz.U Nr. 186, poz. 1820). Poza tymi aktami, kwestie te reguluje rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 25 sierpnia 2003 roku w sprawie regulaminu organizacyjno-porządkowego wykonywania kary pozbawienia wolności (Dz.U. Nr 152, poz. 1493). Ze zgromadzonych w sprawie dowodów w postaci zeznań świadków oraz dowodów z dokumentów przedłożonych przez stronę pozwaną, wynika, że pozwany w stosunku do powoda przestrzegał wymogów dotyczących wyposażenia cel. Przede wszystkim cele, wyposażone były w sprzęt kwaterunkowy zapewniający osadzonemu osobne miejsce do spania, odpowiednie miejsce do spożywania posiłków, odpowiednie warunki higieny, odpowiednie oświetlenie. Subiektywne odczucia powoda, że oświetlenie było nieodpowiednie, nie stanowi dowodu jakichkolwiek uchybień ze strony pozwanego.

Odnosząc się do podnoszonej przez powoda kwestii złego stanu cel mieszkalnych, w szczególności to że były one w niektórych miejscach zagrzybione, wskazać należy, iż także ten zarzut nie może sam w sobie stanowić o naruszeniu dóbr osobistych powoda. To, że część cel jest w istocie w stanie do remontu, jest zjawiskiem typowym dla budynków zakładów karnych. Nie oznacza to jednak, iż budynki czy cele nie spełniają podstawowych norm technicznych i sanitarnych. Z opisu dotyczącego stanu pomieszczeń i wyposażenia cel, wynika, że posiadają one odpowiednią i sprawną wentylację, podlegającą okresowym kontrolom ze strony zakładu kominiarskiego. Nadto z załączonych przez pozwanego protokołów z wizytacyjnej kontroli pomieszczeń wynika, że zasadnicze usterki dotyczyły wymiany drzwi czy malowania ścian. Warto w tym miejscu przywołać orzeczenie Sądu Najwyższego, w którym stwierdzono że nie narusza godności skazanego przebywanie okresowo w celi wymagającej remontu i nieodpowiadającej standardom estetycznym i użytkowym, wynikające z ogólnej trudnej sytuacji materialnej zakładu karnego, obejmującej wiele osób odbywających karę pozbawienia wolności (wyrok SN z dnia 10 maja 2012 r., (...)). Jak wynika z zeznań św. D. K. cele mieszkalne w pawilonach mieszkalnych były i są malowane w przypadku stwierdzenia konieczności

malowania i zgodnie z harmonogramem prac remontowo- konserwacyjnych. Usterki zgłaszane przez osadzonych, oddziałowych, wychowawców, komisję wizytującą wszystkie pomieszczenia pawilonów są naprawiane, usuwane przez służbę konserwacyjno-remontową działu kwatermistrzowskiego.

Wskazani przez powoda świadkowie w osobach W. G. (k. 215-216) i K. M. (k. 268-269) nie wnieśli swoimi zeznaniami do sprawy nic istotnego. Pierwszy ze świadków przebywał z powodem tylko na jednej celi, podobnie z drugi. Ich zeznania potwierdzały jedynie to, że cele wymagały remontu, co było zgłaszane odpowiednim służbom. Tym samym uznać należało, iż przeprowadzone przez sąd na wniosek powoda dowody w postaci świadków na okoliczność twierdzeń o warunkach odbywania kary w zakładzie Karnym w C. nie potwierdziły zarzutów podnoszonych przez niego w pozwie. Powód nie przedstawił jakichkolwiek pism kierowanych do administracji pozwanego zakładu z zastrzeżeniami, że warunki bytowe w celach w których powód był osadzany wykaczały poza dolegliwości związane z istotą odbywania kary pozbawienia wolności.

Tym samym uznać należało, iż przeprowadzone przez sąd dowody głównie przedstawione przez pozwanego, na okoliczność twierdzeń o warunkach odbywania kary w Zakładzie Karnym w C., nie potwierdziły zarzutów podnoszonych przez niego w pozwie. Przypomnieć trzeba, że powód domagał się ochrony prawnej z uwagi na naruszenie - jego zdaniem - dóbr osobistych, w postaci: godności, prywatności, intymności i zdrowia. Sąd Najwyższy w uzasadnieniu wyroku z dnia 5 lipca 2012r. ujął to zagadnienie stwierdzając, że „otwarta lista chronionych prawnie dóbr osobistych została uzupełniona o uprawnienie do godnych warunków odbywania kary w zakładach karnych. Wskazane godne warunki obejmują również zapewnienie prywatności i intymności, m.in. związanych z potrzebami fizjologicznymi. Niemniej nie przewidują one zapewnienia samodzielności pomieszczeń przeznaczonych na toalety ani oddzielenia murem od pozostałej części celi (por. wyrok SN z dnia 5 lipca 2012 r., (...), niepublikowany, zamieszczony w LEX nr (...)). Powód nie wykazał i nie udowodnił, że odbywając karę pozbawienia wolności został pozbawiony prywatności i intymności.

Sąd Okręgowy podziela opinię powoda, że warunki odbywania kary pozbawienia wolności stworzone w pozwanej jednostce penitencjarnej mogły być nie komfortowe i nie zawsze umożliwiały mu zachowanie prywatności w takim stopniu, jakiego by sobie życzył. Powód powinien jednakże pamiętać o tym, że osadzony zawsze musi się liczyć z ograniczeniem przestrzeni życiowej, prywatności, intymności oraz niższym niż na wolności standardem życia. Stanowią one bowiem istotę kary pozbawienia wolności. W tym też zakresie godność i wolność osoby osadzonej musi czasami doznać ograniczeń. W ocenie Sądu stan faktyczny niniejszej sprawy nie wskazuje na to, by ograniczenia i niedogodności związane z odbywaniem kary pozbawienia wolności, które spotkały powoda były szczególnie dotkliwe. Jak stwierdził Sąd Apelacyjny we W. (uzasadnienie wyroku z dnia 6 grudnia 2007 roku, sygn. akt (...)), samo osadzenie w niekomfortowych warunkach nie jest wystarczającą podstawą do uwzględnienia żądanie zasądzenie zadośćuczynienia. Warunki, w których przebywał powód nie mogą być bowiem ocenione jako niegodziwe, gdyż osoba osadzona musi się liczyć z ograniczeniami i dolegliwościami. Możliwość domagania się zadośćuczynienia istnieje natomiast wówczas, gdy umieszczenie w celi zostało połączone z jednoczesnym naruszeniem takich podstawowych standardów jak zapewnienie każdemu osadzonemu oddzielnego miejsca do spania albo oddzielenia węzła sanitarnego od ogólnej przestrzeni celi.

Podkreślenia wymaga, że powód naruszając porządek prawny, a jak wskazał to w swoich zeznaniach " po raz pierwszy w 2007 " i dopuszczając się kolejnych czynów karalnych, miał zapewne świadomość, że za popełnione przestępstwo zostanie mu wymierzona kara, a to z kolei spowoduje odizolowanie, ograniczenia i konieczność przebywania na znacznie mniejszych powierzchniach niż na wolności. Państwo w miarę swoich możliwości finansowych realizuje obowiązki humanitarnego wykonywania kary pozbawienia wolności m.in. poprzez nieodpłatne dostarczenie cel więziennych o określonym standardzie, wyżywienia, stworzenie osadzonemu możliwości podejmowania nauki i spędzania wolnego czasu w placówkach penitencjarnych, jednakże nie można oczekiwać, że przeznaczy wszystkie posiadane środki na ten właśnie cel. Prawomocnie orzeczona kara bezwzględnej pozbawienia wolności, jak i warunki jej odbywania, są naturalną konsekwencją przestępczej przeszłości skazanego, stanowiąc element polityki karnej w postaci prewencji indywidualnej (odstraszającej sankcji za popełnienie czynu zabronionego). Natomiast odbywanie kary pozbawienia wolności jest w sposób immanentny związane z licznymi ograniczeniami niedogodnościami, a

obowiązkiem Skarbu Państwa – jako podmiotu odpowiedzialnego w ramach tzw. imperium za realizację polityki penitencjarnej jest jedynie zapewnienie osadzonemu ustawowo określonych standardów (por. wyrok SA w Łodzi z dnia 6 marca 2013r. (...)).

W konsekwencji stwierdzić należy, że powód nie wykazał okoliczności przebywania w celi przeludnionej, lub by w inny sposób doszło do naruszenia jego godności czy prawa do intymności a w konsekwencji zasadności skutecznego domagania się ochrony w oparciu o art. 24 k.c. w związku z art. 448 k.c. i żądania z tego tytułu zadośćuczynienia, w konsekwencji czego sąd oddalił jego powództwo.

Sąd postanowił odstąpić od obciążania powoda kosztami procesu na podstawie art.102 k.p.c.

Zgodnie z treścią art.102 k.p.c. w wypadkach szczególnie uzasadnionych sąd może zasądzić od strony przegrywającej tylko część kosztów lub nie obciążyć jej w ogóle kosztami. Natomiast według art.98 §1 k.p.c. strona przegrywająca sprawę obowiązana jest zwrócić przeciwnikowi na jego żądanie koszty niezbędne do celowego dochodzenia praw i celowej obrony. A zatem decydujące znaczenie dla obowiązku zwrotu kosztów procesu ma jego wynik, zaś wyjątek od powyższej ogólnej zasady przewiduje art.102 k.p.c., który pozwala w szczególnie uzasadnionych wypadkach na zasądzenie od strony przegrywającej tylko część kosztów lub nie obciążanie jej w ogóle kosztami, przy czym przepis ten nie może być rozszerzająco wykładany i wyklucza uogólnianie, a może być stosowany w zależności od konkretnego przypadku.

Do kręgu okoliczności uzasadniających zastosowanie art. 102 należy zaliczyć zarówno fakty związane z samym przebiegiem procesu (dążenie do szybkiego zakończenia procesu, do szybkiego wyjaśnienia wszystkich istotnych faktów), jak i fakty leżące na zewnątrz procesu zwłaszcza dotyczące stanu majątkowego czy sytuacji życiowej. Okoliczności te powinny być oceniane z uwzględnieniem zasad współżycia społecznego (por. postanowienie SN z dnia 14 stycznia 1974r., sygn. (...), LEX nr (...)).

Powód postanowieniem Sądu wydanym w niniejszej sprawie w dniu 27 czerwca 2016r. został zwolniony od obowiązku ponoszenia kosztów sądowych. W ocenie Sądu orzekającego w niniejszej sprawie, sytuacja powoda nie uległa zmianie w stosunku do początkowej fazy procesu i nadal zachodzi tego rodzaju szczególny wypadek uzasadniający zastosowanie art.102 k.p.c.

Na oryginale właściwy podpis